

JACĀNJE INTEGRITETA POLAZNIKA POLICIJSKOG OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ KAO ANTIKORUPCIJSKA MJERA

Prethodno saopćenje

Primljeno/Received: 5. 10. 2021.

Prihvaćeno/Accepted: 6. 4. 2022.

Roberta MIJALIĆ KREŠIĆ

Damir JURAS

Sažetak

Inspiracija za rad i problem(i) koji se radom oslovljava(ju): Važna uloga policije u sprječavanju i sankcioniranju korupcije, kao i postojanje policijske korupcije koja ometa borbu protiv korupcije u društvu, bili su inspiracija za analizu podataka o koruptivnim radnjama policijskih službenika i provedbu istraživanja među polaznicima policijskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj o percepciji korupcije u policiji i mjerama za njezino suzbijanje.

Ciljevi rada (naučni i/ili društveni): Ovo istraživanje ima za cilj prikazati podatke o korupciji u policiji i utvrditi njezinu percepciju među dvjema kategorijama polaznika policijskog obrazovanja (polaznicima temeljnog obrazovanja za zanimanje policajac i policijskim službenicima na specijalističkom obrazovanju) te ustanoviti koje mjere oni smatraju najprikladnijima za borbu protiv korupcije.

Metodologija/Dizajn: Podaci o koruptivnim radnjama policijskih službenika i rezultati ankete polaznika policijskog obrazovanja, korištenjem statističke analize, prikazani su tekstualno i tablično. .

Ograničenje istraživanja/rada: Statistički podaci o koruptivnim radnjama policijskih službenika obuhvaćaju samo onaj dio tih radnji koji je otkriven i procesuiran, dok stavovi ispitanika sadrže određenu dozu (subjektivnih) utisaka stečenih osobnim iskustvom, a mogu biti obilježeni i namjerom ispitanika da sebe i kolege prikažu u boljem svjetlu nego što to stvarno jest.

Rezultati/Nalazi: Podaci potvrđuju postojanje problema korupcije u policiji. Rezultati ankete ukazuju da su anketirani upoznati sa korupcijom u policiji. Zabrinjava da anketirani nemaju potpuno negativan stav prema svim koruptivnim radnjama odnosno da nisu spremni prijaviti svaki koruptivnu radnju, a pozitivno je da misle kako je putem podizanja svijesti o štetnosti korupcije i drugim mjerama moguće reducirati ovu pojavu.

Generalni zaključak: Korupcija u policijskoj organizaciji otežava provedbu zakona i borbu protiv korupcije. Treba iskoristiti preventivne i represivne mjere kako bi se korupcija u policiji svela na najmanju mjeru.

Opravdanost istraživanja/rada: Ovo istraživanje može poslužiti u planiranju i provedbi edukativnih aktivnosti među polaznicima programa policijskog obrazovanja te za donošenje i provedbu planova i mjera za prevenciju i sankcioniranje koruptivnih radnji u policiji.

Ključne riječi

integritet, korupcija, policija, policijska etika, policijski službenik

1. UVOD

Policijski službenik je službenik Ministarstva unutarnjih poslova, kao i službenik strane policijske službe, koji je prema međunarodnom ugovoru ili zakonu ovlašten obavljati policijske poslove primjenom policijskih ovlasti. U policijske poslove spada i sprječavanje kaznenih djela i prekršaja, njihovo otkrivanje i prikupljanje podataka o tim djelima i počiniteljima, traganje za počiniteljima kaznenih djela za koja se progoni po službenoj dužnosti i prekršaja i njihovo dovođenje nadležnim tijelima (čl. 2. st. 1. toč. 3. i čl. 3. st. 1. toč. 3. i 4. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, 2019).

Jedan od najvažnijih i najučinkovitijih načina za realizaciju kriminalnih aktivnosti pojedinaca i organiziranih skupina je pridobivanje policijskih službenika za nezakonitu pomoć u tim aktivnostima, koja se realizira putem odavanja povjerljivih podataka, preko primanja mita male vrijednosti u svakodnevnoj interakciji s građanima, nesankcioniranja prekršaja i kaznenih djela te uključivanja policijskih službenika u kriminalne aktivnosti kriminalnih grupa, pa sve do najsloženijih koruptivnih ponašanja na visokim pozicijama unutar policije (Dean i Gottschalk, 2011.).

Iako zakonodavac propisuje obvezno izricanje kazne prestanka državne službe policijskom službeniku koji bude proglašen odgovornim za težu povredu službene dužnosti s obilježjem korupcije odnosno obvezatno udaljenje iz službe policijskog službenika protiv kojeg je pokrenut disciplinski ili kazneni postupak zbog djela s obilježjem korupcije - čl. 110. st. 3. i čl. 112. st. 1. Zakona o policiji (2019), zakonska definicija korupcije ne postoji. U pravnoj doktrini korupcija je definirana kao odnos između dvije zainteresirane strane (korupcijski savez), svaka sa svojim interesom i ciljem, sa znatno većom tamnom brojkom nego kod ostalih kaznenih djela i velikim nastojanjem da se ne otkrije, s rijetkim materijalnim tragovima i teškom dokazivošću jer se čine bez svjedoka, dok se saznanjem za korupcijsko kazneno djelo u pravilu otkrivaju i počinitelji (Brnetić i Ljubej, 2015:771) odnosno kao proces u kojem najmanje dvije osobe nedopuštenom razmjenom s ciljem ostvarivanja vlastitih probitaka djeluju na štetu javnog interesa te kršeći moralnu i pravnu normu povređuju temelje demokratskog razvoja, pravnu državu i vladavinu prava (Derenčinović, 2001: 42). Hrvatski sabor je donio Strategiju suzbijanja korupcije za

razdoblje od 2015. do 2020. godine, kojom je korupciju označio kao društveno neprihvatljivu pojavu koja izravno ugrožava ljudska prava, razara moral te ugrožava stabilnost i gospodarski napredak države, a kao cilj ove strategije je odredio spriječiti korupciju odnosno upravljati njezinim rizicima u javnoj upravi, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, javnopravnim tijelima, trgovačkim društvima u kojima država te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju vlasničke udjele, privatnom i neprofitnom sektoru, što će se postići: povećanjem integriteta, odgovornosti i transparentnosti tijela javne vlasti (središnje i lokalne); jačanjem antikoruptivnih mehanizama u tijelima javne vlasti; snažnijom suradnjom tijela javne vlasti i jačanjem kapaciteta zaduženih za provođenje aktivnosti usmjerenih na borbu protiv korupcije; učinkovitim otkrivanjem i suzbijanjem korupcije; dosljednom i učinkovitom provedbom postojećeg zakonodavnog okvira u području suzbijanja i prevencije korupcije; uspostavom procedura upravljanja korupcijskim rizicima u tijelima javne vlasti; jačanjem javne svijesti o uzrocima i posljedicama korupcije i ulozi svakog pojedinog građanina u prevenciji korupcije; jačanjem uloge i suradnje s civilnim društvom u području suzbijanja korupcije; razvijanjem međunarodne suradnje na području borbe protiv korupcije; jačanjem aktivne uloge medija u poticanju osobnog i profesionalnog integriteta (toč. 1. st. 1. i toč. 4. st. 3. Strategije suzbijanja korupcije za razdoblje od 2015. do 2020. godine, 2015).

Štetne posljedice korupcije su višestruke: izaziva nepredvidivost ekonomskih i političkih tokova, negativno utječe na socijalnu sigurnost, povećava odlazak mladih i obrazovanih ljudi iz države, utječe na smanjenje prihoda državnog proračuna, smanjuje povjerenje u strukture vlasti, stvara neravnopravnost u dobivanju javnih usluga i na tržištu rada (Maljević *et al*, 2017).

Policijska korupcija je radnja ili propust, njihovo obećanje ili samo njihov pokušaj, koje je počinjeno od pojedinog policijskog službenika ili grupe policijskih službenika, obilježeno je zlouporabom položaja policijskog službenika, a u značajnoj mjeri motivirano je postizanjem osobne koristi (Dyrmishi *et al.*, 2014:25-26). Kesić (2012) kod definiranja policijske korupcije razlikuje uže određenje koje ju svodi na zloupotrebu položaja radi ostvarenja osobne koristi, obično kroz primanje mita i šire shvaćanje prema kojem korupciju predstavlja svaka zlouporaba policijskih ovlasti. Juras (2020: 72-73) ističe da je sudska praksa zauzela stajalište da se koruptivnim radnjama policijskog službenika smatra svaki oblik zlouporabe vlasti radi osobne ili skupne koristi, bez obzira radilo se o materijalnom ili nematerijalnom interesu, pa kao primjer navodi stajališta Upravnog suda u Zagrebu da je policijski službenik zloupotrijebio položaj „iako nije ostvario nikakvu imovinsku korist“ (presuda, Usl-2707/16-7 od 23. 5. 2019.) odnosno da je policijski službenik zloupotrijebio položaj i da njegovi postupci imaju elemente koruptivnog djelovanja „neovisno o tome je li za odane službene podatke stekao kakvu protupravnu imovinsku ili neimovinsku korist“ (presuda, 32 Usl-3633/16-9 od 1. 3. 2019.).

S obzirom na ovlasti policijskih službenika i očekivanja javnosti, posebno je važno da policijski službenici budu primjer u poštivanju zakona (Juras, 2017:350), ali i da sukladno zakonu odgovaraju za nedozvoljena i nezakonita ponašanja. Juras (2006:168) ukazuje na stajalište Upravnog suda Republike Hrvatske, koji je, polazeći od društvenog značenja funkcije što je obavlja MUP, ocijenio da su „tretman ovlaštenih službenih osoba u MUP-u, njihova prava i

obveze drukčiji od ostalih državnih službenika“ te je naveo da je „posao ovlaštene službene osobe ne samo služba već životno opredjeljenje koje traži pouzdanu i visokomoralnu osobu koja kroz čitav život štiti zakon“ (presuda, Us-7932/2004-4).

Bitno je da policijski službenik ima integritet, koji se lingvistički definira kao: čestitost, besprijekornost, neporočnost (Anić, 1991:206). Policijski integritet se sastoji od sedam vrlina, i to: opreznost, povjerenje, eliminacija osobnog interesa, hrabrost, intelektualna čast (poštenje), pravda i odgovornost (Kutnjak Ivković et al, 2013:149), a on u osnovi predstavlja nadogradnju osobnog integriteta i njegovo prilagođavanje sustavu vrijednosti policijske profesije (Simonović, 2009:205).

Za potrebe ovog rada pribavljeni su statistički podaci o koruptivnim kaznenim djelima i povredama službene dužnosti policijskih službenika te su na uzorku od 105 polaznika programa osposobljavanja za policijskog službenika i 98 polaznika specijalističke obuke za policijske službenike ispitivane njihove spoznaje i stavovi o postojanju korupcije u policijskom sustavu, te o uzrocima i načinu suzbijanja te negativne pojave. Istraživanjem koruptivnih kaznenih djela počinjenih od strane policijskih službenika u Republici Hrvatskoj bavilo se više autora (Brnetić i Ljubej, 2015; Juras, 2017b; Juras, 2019; Milivojević i Valentić, 2019). U Republici Hrvatskoj je provedeno više empirijskih istraživanja o raširenosti korupcije u policiji (Kutnjak Ivković et al., 2001; Kutnjak et al., 2002; Kutnjak Ivković, 2012; Petričić, 2000), a posebno treba istaći istraživanje percepcije policijskog integriteta među zagrebačkim studentima koje je ukazalo na percepciju da policija umanjuje postojanje koruptivnih slučajeva unutar svojih redova i prijavljuje ih rjeđe nego što je to potrebno (Kutnjak et al, 2002). Također, istraživanjem provedenim 1995. godine na uzorku od 1649 policijska službenika uočeno je kako 2/3 policijskih službenika navodi da nije spremno prijaviti kažnjivo ponašanje svog kolege s elementima korupcije, štoviše jedan od pet njima nadređenih službenika je odgovorio na isti način, a tolerancija je bila najizraženija u slučajevima koje su ispitanici smatrali „lakšim“ navodeći da nije bilo potrebe za primjenom disciplinskih prekršaja, dok je istraživanje provedeno 1997. godine na uzorku građana Zagreba pokazalo da je 15% ispitanika potvrdilo davanje mita državnim i javnim službenicima, a njih 44% je izjavilo da su podmićivali policajce (Butorac, Kralj, 2015: 457). Prema istraživanju Eurobarometra o korupciji u Hrvatskoj 66% ispitanih građana smatra da su mito i korupcija te zlouporaba ovlasti raširena pojava u policiji, a kao neke od glavnih uzroka pojave korupcije navode nedostatak etičkih normi (66% ispitanika), nedostatak samokontrole pojedinca (57%), korupcija je dio naše kulture (71%) i neučinkovitost policije (50%), dok 80% ispitanika smatra da je jedini način za poslovni uspjeh u RH onaj preko političkih veza (Istraživanje o stanju borbe protiv korupcije, Transparency International Hrvatska, 2020).

2. KORUPTIVNE RADNJE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Koruptivne radnje policijskih službenika ostvaruju se putem kaznenih djela zlouporabe položaja i ovlasti, primanja mita i trgovanja utjecajem (čl. 291., čl. 293. i čl. 295. Kaznenog zakona (KZ), 2019) te putem teže povrede službene dužnosti opisane kao zlouporaba položaja u službi ili izvan službe ili prekoračenje ovlasti u službi (čl. 96. st. 1. toč. 3. Zakona o policiji, 2019).

Kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti može počinuti samo službena ili odgovorna osoba koja postupa na način da iskoristi svoj položaj ili ovlasti, prekorači granice svoje ovlasti ili ne obavi svoju dužnost, pa na taj način sebi ili drugoj osobi pribavi korist ili nekome drugome prouzroči štetu, imovinsku ili neimovinsku (Milivojević, Valentić, 2019.). Ovo kazneno djelo ne smatra se djelom koje čini korupciju u užem smislu, ali predstavlja korupcijsko kazneno djelo i smatra se korupcijom u širem smislu (Kralj, Dragičević Prtenjača 2010:729). U razdoblju od 2015. do 2020. godine ukupno su prijavljena 104 policijska službenika kao počinitelji ovog kaznenog djela (izvor svih podataka o koruptivnim djelima policijskih službenika za razdoblje 2015.-2020 je: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2021). Služba za odnose s javnošću). Zbog teže povrede službene dužnosti zlorporaba položaja u službi ili izvan službe ili prekoračenje ovlasti u službi kazna prestanka državne službe, za razdoblje od 1.1.2015. do 31.12.2020. godine, izrečena je sedamdesetčetvorici policijskih službenika. U pogledu kažnjavanja, Milivojević (2019:186) zaključuje kako je analiziranim sudskim presudama Županijskog suda u Zagrebu za kazneno djelo iz čl. 291 KZ-a djelomično potvrđena hipoteza da se policijski službenici teže kažnjavaju nego drugi mogući počinitelji promatranog kaznenog djela s obzirom na njihov status i ovlasti („čuvari zakona“ od kojih se očekuje primjer u poštovanju propisa).

Juras (2019:232) navodi da kazneno djelo primanje mita ima tri oblika: pravo pasivno podmićivanje, nepravo pasivno podmićivanje i naknadno pasivno podmićivanje i da je Vrhovni sud Republike Hrvatske (opravdano) strog i dosljedan u kažnjavanju policijskih službenika kada se javljaju kao počinitelji kaznenog djela primanje mita u obliku pravog pasivnog podmićivanja, navodeći kao primjer da je policijskim službenicima koji su primili 100 kuna odnosno 200 kuna za neprocesuiranje prometnog prekršaja potvrdio kazne zatvora u trajanju od 8 mjeseci (presuda I-Kž-Us 75/11-6 od 24.9.2014.) odnosno 6 mjeseci (presuda I-Kž 883/04-3 od 6.11.2007.), dok je policijskim službenicima koji su za neprocesuiranje prometnog prekršaja primili 100 kn odnosno 50 eura preinačio kazne zatvora u kaznu (bezuovjetnog) zatvora od 3 mjeseca (presuda I-Kž-Us 75/10-3 od 19.8.2010.) odnosno 8 mjeseci (presuda I-Kž 259/07-5 od 22.4.2008.). Vrhovni sud Republike Hrvatske utvrdio je da je svojstvo policijskog službenika prilikom počinjenja kaznenog djela primanje mita otegotna okolnost prije svega zbog rušenja ugleda svih ostalih policijskih službenika i gubitka povjerenja građana u institucije pravne države (presuda I-Kž-Us 96/14-6 od 10.9.2014. i I-Kž-Us 75/11-6 od 24.9.2014.). U razdoblju 1.1.2015. do 31.12.2020. kao počinitelj kaznenog djela primanje mita prijavljen je 41 policijski službenik. Trgovanje utjecajem je kazneno djelo kojim se inkriminira intervencija kod nadležne službene ili odgovorne osobe u interesu neke treće osobe, a većinu ovih kaznenih djela čine pojedinačni počinitelj (Brnetić i Ljubej, 2015). Pavlović (2013:767) navodi da je pojam počinitelja ovog kaznenog djela širi od pojma službene osobe iz čl. 87 st. 3 KZ-a jer se odnosi ne samo na službenu osobu, već i na svakoga tko ima i koristi svoj društveni položaj ili utjecaj dajući kao primjer političke, kulturne, sportske ili društvene djelatnike. U promatranom razdoblju od 1. 1. 2015. do 31. 12. 2020. godine u 8 slučajeva kao počinitelji kaznenog djela iz čl. 295 KZ-a prijavljeni su policijski službenici.

Iz statističkih podataka MUP-a razvidno je da je od tri promatrana korupcijska kaznena djela u vremenskom razdoblju od 2015. do 2020. godine najčešće prijavljeno kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti.

Tablica 1. Policijski službenici prijavljeni kao počinitelji kaznenih djela iz čl. 291., čl. 293. i čl. 295 Kaznenog zakona

Kazneno djelo	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Zlouporaba položaja i ovlasti	41	21	14	10	8	19
Primanje mita	12	15	1	3	3	7
Trgovanje utjecajem	4	0	1	0	0	3

Izvor: Služba za odnose s javnošću MUP-a RH, 2021.

Zabrinjava činjenica da sva tri promatrana kaznena djela bilježe porast u posljednjoj promatranoj godini kada su u pitanju policijski službenici kao počinitelji. Tako je nakon nekoliko uzastopnih godina smanjivanja broja kaznenih djela iz čl. 291 KZ-a (zlouporaba položaja i ovlasti) trend u posljednjem promatranom razdoblju (2020. u odnosu na 2019.) u značajnom porastu (137,5%). Za kazneno djelo iz čl. 293. KZ-a (primanje mita) situacija je slična, ali je ponovno u zadnjem promatranom razdoblju taj trend u značajnom porastu od 133%, što je slučaj i s kaznenim djelom trgovanja utjecajem iz čl. 295. KZ-a gdje u 2018. i 2019. nije zabilježen niti jedan slučaj počinjenja od strane policijskog službenika.

Policijski službenik nekom svojom radnjom može istovremeno ostvariti obilježja povrede službene dužnosti i kaznenog djela, odnosno prekršaja. Vođenje kaznenog ili prekršajnog postupka nije vezano za vođenje postupka za povredu službene dužnosti ili njegovu odluku (Juras, 2012:734). Za teže povrede službene dužnosti policijskim službenicima se mogu izreći slijedeće disciplinske kazne: 1. novčana kazna u mjesečnom iznosu do 20% od posljednje plaće koja mu je isplaćena za puni mjesec proveden na radu, na vrijeme od 1 do 6 mjeseci, 2. zaustavljanje promicanja u zvanju od 2 do 4 godine, 3. zaustavljanje napredovanja u službi u trajanju od 2 do 4 godine, 4. premještanje na drugo radno mjesto iste ili niže složenosti poslova istog stupnja obrazovanja, 5. uvjetna kazna prestanka državne službe, 6. prestanak državne službe (čl. 110. st. 2. Zakona o policiji). Prema Jurasu (2012:741) česta zlouporaba položaja, istovremeno i vrlo štetna za ugled policije i njezino funkcioniranje, jest uzimanje mita od strane policijskih službenika kako zauzvrat ne bi sankcionirali prometni prekršaj pa se navodi presuda Upravnog suda Republike Hrvatske broj Us-4480/2010-4 od 16. lipnja 2010. godine kojom je odbijena tužba tužitelja podnesena protiv odluke disciplinskih tijela MUP-a RH kojom je proglašen krivim za zlouporabu položaja jer: „(...) nije naplatio propisanu novčanu kaznu u iznosu od 500,00 kn ili uručio prekršajni nalog, već je nakon iskazivanja građanina (...) kako posjeduje samo 200,00 kn, od istog zatražio i uzeo novčani iznos od 200,00 kn bez da mu je izdao potvrdu o uzetom novcu (...)“. Nultu stopu tolerancije na koruptivno djelovanje policijskih službenika zakonodavac je iskazao odredbama o obvezatnom izricanju kazne prestanka državne službe za težu povredu službene dužnosti s obilježjem korupcije te obvezatnom udaljenju

iz službe policijskih službenika protiv kojih je pokrenut disciplinski ili kazneni postupak zbog koruptivnog djela.

Tablica 2. *Disciplinski postupci po čl. 96 st.1 t.3 Zakona o policiji*

Godina	Broj postupaka	Pol. sl. udaljeni iz službe za vrijeme postupka	Vrste izrečenih (izvršnih) odluka			
			Prestanak državne službe	Uvjetni prestanak drž. službe	Premještaj	Nije odgovoran
2015.	62	56	26	8	-	12
2016.	37	33	20	5	-	-
2017.	28	21	12	2	2	-
2018.	25	19	10	5	1	3
2019.	16	11	3	2	-	-
2020.	29	25	3	-	-	2

Izvor: Služba za odnose s javnošću MUP-a RH, 2021.

Analizom statističkih podataka u odnosu na težu povredu službene dužnosti iz čl. 96.st.1. t.3 Zakona o policiji, opisanu kao zlouporaba položaja u službi ili izvan službe ili prekoračenje ovlasti u službi, može se zaključiti da je najčešće kao kazna izrečena kazna prestanka državne službe, a očito je da se kod kvalificiranja ovog djela i izricanja kazne očituje nedostatak zakonske definicije korupcije odnosno da javnopravno tijelo (disciplinski sud MUP-a) u svim slučajevima ne definira korupciju kao upravni sudovi pa u svim slučajevima zlouporabe položaja ne izriče najtežu kaznu. Milivojević (2019:182) navodi da izricanjem disciplinske kazne prestanak državne službe od strane disciplinskog suda MUP-a, u slučaju povrede službene dužnosti koja po svojim obilježjima predstavlja koruptivno djelo, policijski službenici gube mogućnost da ikada više budu zaposleni kao policijski službenici.

3. METODE

Istraživanje je provedeno pomoću anketnog upitnika, posebno formiranog za ovo istraživanje, s 22 pitanja/tvrdnje zatvorenog tipa s mogućnošću odabira jednog ili, u nekim pitanjima, više ponuđenih odgovora. Ispitanici su upoznati s općim ciljem istraživanja te im je pojedinačno predočena Obavijest za sudionika s formulacijom pribavljanja informiranog pristanka koju su pročitali i potpisali. Također, upoznati su sa činjenicom da je anketiranje anonimno i dobrovoljno te da u svakom trenutku mogu odustati od provođenja ankete. Pitanja/tvrdnje podijeljena su u skupine: osobni podaci (5 pitanja: spol, dob, zaposlenje, godine radnog staža, linija rada), općenito o korupciji (3 pitanja: postoji li korupcija u RH, ocjena sadašnjeg stanja korupcije

u odnosu na razdoblje prije 2021. i tko su najčešći primatelji mita), općenito o korupciji u policiji (8 pitanja: postoji li korupcija u policiji, koja je linija rada najizloženija riziku od korupcije, koliko su policajci korumpirani u odnosu na zaposlenike drugih institucija, način napredovanja u policiji, ometaju li političari rad policije, postoji li vlastito iskustvo ili saznanja o korupciji u policiji), uzroci koruptivnog ponašanja u policiji (2 pitanja: uzroci koruptivnog ponašanja, što policijski službenici najčešće prime kao mito), prijedlozi za suzbijanje korupcije u policiji (4 pitanja: kome bi prijavili koruptivno ponašanje policijskog službenika, koji je najbolji način suzbijanja korupcije u policiji, tko se mora boriti protiv korupcije u policiji, spremnost prijave kolege).

Ciljevi istraživanja o spoznajama o korupciji u policiji među polaznicima Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka i policijskim službenicima na specijalističkim tečajevima usavršavanja na Policijskoj akademiji su: 1. utvrditi spoznaje i stavove polaznika Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka i policijskih službenika na specijalističkim tečajevima usavršavanja o određenim obilježjima, uzrocima koruptivnog ponašanja policijskih službenika te prijedlozima za suzbijanje korupcije u policiji, 2. utvrditi postoje li statistički značajne razlike između polaznika Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka i policijskih službenika na specijalističkim tečajevima usavršavanja o spoznajama i stavovima o korupciji u policiji.

Uzorak čini 105 polaznica/polaznika Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka Policijske škole „Josip Jović“ u nastavnoj godini 2020/2021. (istraživanje provedeno u lipnju i srpnju 2021.) i 98 policijskih službenika na specijalističkim tečajevima usavršavanja koji se održavaju na Policijskoj akademiji (istraživanje provedeno u rujnu i listopadu 2021.). Udio osoba muškog spola u skupini polaznika Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka je 72,4%, a osoba ženskog spola 27,6%. U odnosu na dobnu strukturu 82% ih je starosti od 18 do 25 godina, a 18% preko 25 godina života. Ukupan broj polaznika Programa u trenutku provođenja istraživanja je 730 tako da je anketirano 14,4% polaznika. Trajanje Programa je 12 mjeseci tijekom čega polaznici imaju kontaktnu nastavu iz ukupno 13 predmeta (strani jezik, Osnove kriminalistike i kriminalističko istraživanje, Policijsko naoružanje i gađanje, Psihologija, Sigurnost u prometu, Osnove kaznenog i prekršajnog prava, Prekršajno pravo, Kazneno pravo, Ustav Republike Hrvatske, pravo Europske unije i ljudska prava, Policijske ovlasti, Sport i samoobrana, Situacijske integralne vježbe I i II) te stručnu praksu u policijskim postajama. Školovanje se provodi po jedinstvenom programu u Republici Hrvatskoj, u okviru Policijske akademije.

U skupini ispitanika policijskih službenika koji se nalaze na nekom obliku specijalističkog usavršavanja (N 98) udio muškaraca je 86,7%, a žena 13,3%. Kada se promatra dobna struktura ove skupine riječ je u 89,8% slučajeva u dobi preko 25 godina, dok je u dobi od 18 do 25 godina njih 10,2%. Manje od 5 godina radnog staža u policiji ima njih 17,4%, od 5 do 20 godina policijskog staža ima 40,8% dok preko 20 godina radnog staža ima 41,8% ispitanika skupine policijskih službenika. Ako se promatra linija rada policijskih službenika distribucija je slijedeća: temeljna policija (42,9%), kriminalistička policija (18,4%), granična policija (25,5%), prometna

policija (14,2 %).

Statistički rezultati ankete su prikazani u postocima tekstualno i tablično.

4. REZULTATI

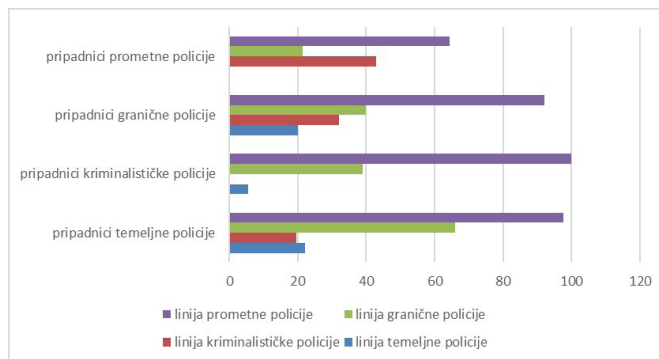
Polaznici Programa obrazovanja u potpunosti se slažu (N 105) da je u RH prisutna korupcija pri čemu su jednako podijeljeni u mišljenju da je prisutna u velikoj mjeri (50%) i da je prisutna u pojedinim segmentima društva (50%). Ispitanici iz skupine policijskih službenika na stručnom usavršavanju mišljenja su da korupcija postoji u velikoj mjeri u 37,8% slučajeva, da postoji u pojedinim segmentima društva u 60,2%, a ne zna njih 2 %. Da je sadašnje stanje korupcije u odnosu na razdoblje prije 2021. isto u skupini polaznika Programa procjenjuje njih 58,6%, da je povećano smatra gotovo 1/3 ispitanika, a da je smanjeno njih 11%, dok među policijskim službenicima da je stanje isto misli 72,5%, da je povećano misli 13,3%, a da je smanjeno 14,4%. Uz mogućnost odabira više odgovora, najviše anketiranih polaznika (76,2%) mišljenja je da se kao primatelji mita u RH najčešće pojavljuju državni i lokalni dužnosnici (ministri, gradonačelnici, vijećnici, zastupnici), dok je djelatnike policije označilo njih 56,2%, a 45,7% polaznika kao primatelje mita je označilo djelatnike carine i pripadnike sudbene vlasti te djelatnike zdravstva u 44,7% slučajeva. U skupini policijskih službenika kao najčešće primatelje mita ispitanici su također označili državne i lokalne dužnosnike (ministri, gradonačelnici, vijećnici, zastupnici) i to u 79,6% slučajeva, djelatnike policije označilo je 31,6% ispitanika, djelatnike carine njih 51%, djelatnike zdravstva njih 39,8%, a pripadnike sudbene vlasti označilo je 44,9%.

U skupini pitanja koja se odnose na korupciju u policiji, 63% iz skupine polaznika Programa za obrazovanje policajac/policajka označilo je da korupcija u policiji postoji u manjoj mjeri, dok ih 37% smatra da je korupcija u policiji zastupljena u velikoj mjeri. Na isto pitanje ispitanici iz skupine policijskih službenika odgovaraju tako da njih 89,8% smatra kako korupcija u policiji postoji, ali u manjoj mjeri, dok ih 10,2% smatra da je korupcija u policijskim redovima prisutna u velikoj mjeri. Kao liniju rada koja je najizraženija riziku od korupcije, polaznici Programa su u 90,5% slučajeva, uz mogućnost višestrukog odabira, odabrali prometnu policiju, graničnu policiju njih 75,2%, a temeljnu i kriminalističku u jednakom udjelu od 19%. Međutim, 44,8% polaznika istovremeno kao dvije linije rada koje su izložene koruptivnom riziku percipira graničnu i prometnu policiju. Stav je 36% ispitanika među polaznicima Programa da su policijski službenici korumpirani manje nego ostali, a 31% smatra da je to isto kao i u drugim institucijama, dok 16% smatra da su policajci korumpirani više od drugih. Policijski službenici su kao najizloženiju liniju rada korupciji također prepoznali prometnu policiju i to u 91,8% slučajeva, slijedi granična policija u 48% slučajeva, odnosno znatno manje nego što to misle polaznici Programa obrazovanja, potom kriminalistička u 22,5% slučajeva te temeljna policija u 15,3%. U toj je skupini još i 1% ispitanika koji smatraju da je najizloženija interventna ili specijalna policija, dok 3% smatra da je to neka druga linija rada, ne precizirajući koja. Što se pak tiče činjenice koliko su policajci korumpirani u odnosu na ostale, policijski su službenici mišljenja da su u policiji korumpirani u jednakoj mjeri kao i u ostalim institucijama u 36,7% slučajeva, da su manje nego drugdje misli 55,1%, da su više od ostalih misli 1%, dok njih 9,2%

ne zna kako bi odgovorili na ovo pitanje.

Zanimljiv je odabir odgovora po pojedinim linijama rada unutar skupine ispitanika policijskih službenika na pitanje koja je linija rada po njihovom mišljenju najizloženija riziku od policije.

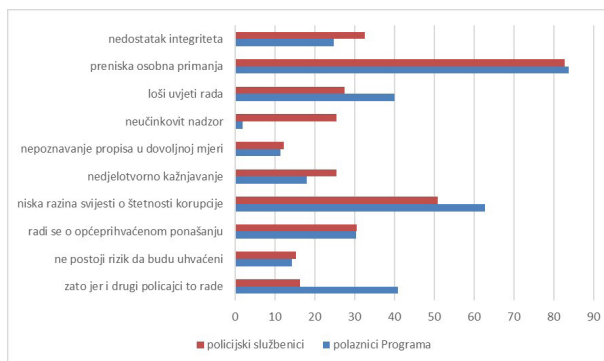
Grafikon 1. Stavovi policijskih službenika pripadnika pojedinih linija rada o najizloženijim linijama rada korupciji

Pripadnici sve četiri promatrane linije rada smatraju da je linija prometne policije najizloženija korupciji, pri čemu je znakovito da to misle svi ispitanici pripadnici kriminalističke policije (100%), a najrjeđe pripadnici prometne policije (64,3%). Također, znakovit je podatak da 42,9% ispitanika iz redova prometne policije misli da je linija kriminalističke policije izložena riziku od korupcije, ali niti jedan pripadnik prometne policije nije odabrao temeljnu policiju kao moguće izloženu koruptivnom riziku. Također, niti jedan pripadnik kriminalističke policije ne misli da je ta linija rada pod ugrozom korupcije.

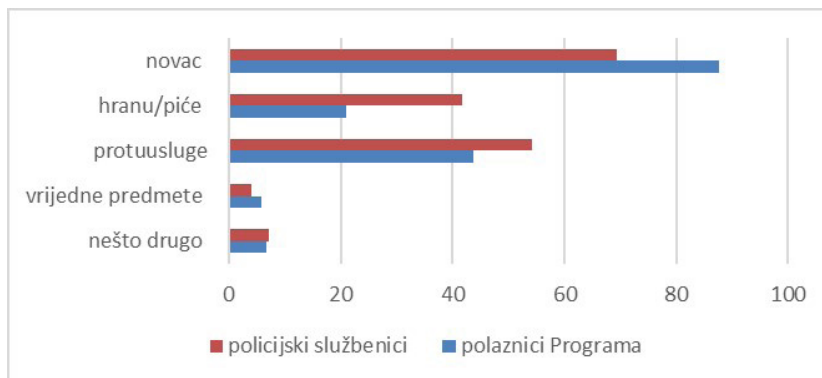
Kad je riječ o uzrocima koruptivnog ponašanja u policijskoj strukturi, uz mogućnost odabira više ponuđenih odgovora, obje skupine ispitanika na prvo mjesto stavljaju preniska osobna primanja (polaznici Programa u 83,8%, a policijski službenici u 82,7% slučajeva).

Grafikon 2. Stavovi ispitanika o uzrocima koruptivnog ponašanja u policiji

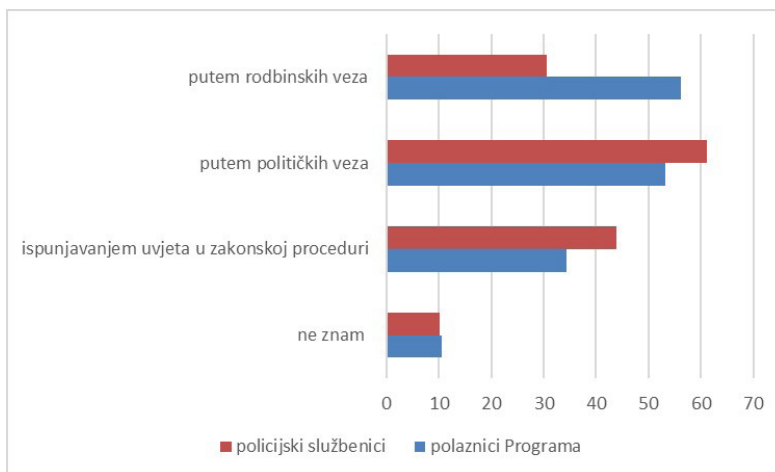
U odgovoru na pitanje o sredstvu za korupciju policijskih službenika, ispitanici su također imali mogućnost višestrukog odabira. Novac kao korupcijsko sredstvo označilo je 87,6% polaznika i 69,4% policijskih službenika. Međutim, razvidno je da korupcija nije limitirana isključivo primanjem novca, tako da je protuuslugu označilo 43,8% ispitanika među polaznicima i 54,1% policijskih službenika, a hranu/piće 1/5 polaznika smatra oblikom podmićivanja policijskih službenika, dok to isto misli čak 41,8% ispitanika skupine policijskih službenika.

Grafikon 3. Najčešći oblik primanja mita policijskih službenika

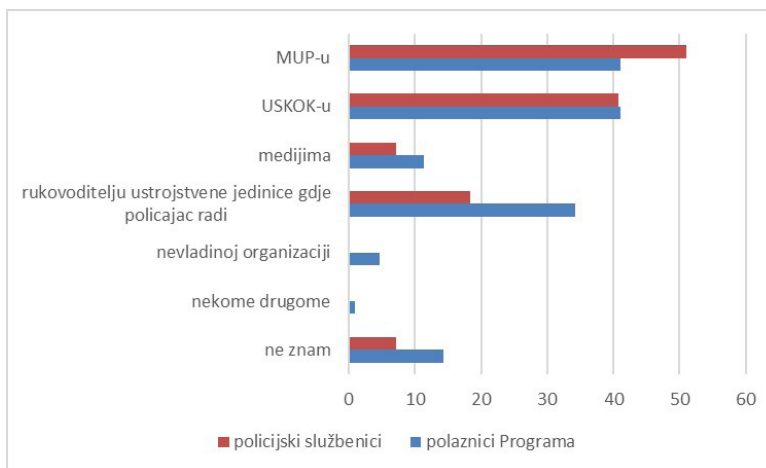
Način napredovanja u policiji bilo putem rodbinskih veza i/ili političkih veza označilo je više od polovice ispitanika među polaznicima Programa, a da se napredovanje odvija u zakonskoj proceduri smatra 34,3% polaznika koji su sudjelovali u anketiranju. Policijski službenici su kao najčešći oblik načina napredovanja označili putem političkih veza (61,2%) i potom načinom koji je propisan u zakonskoj proceduri (43,9%).

Grafikon 4. Način napredovanja u policiji

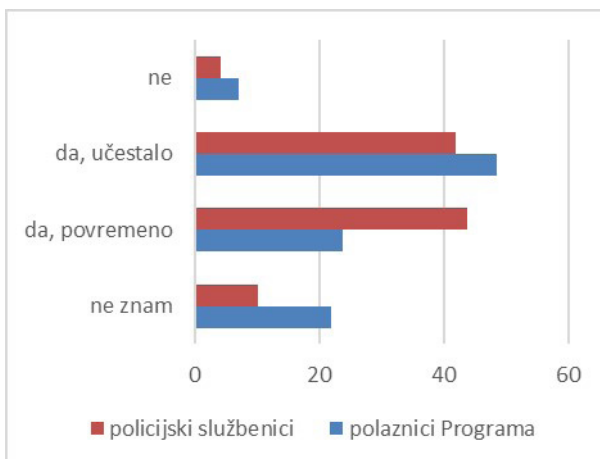
Koruptivno ponašanje policijskih službenika polaznici Programa (uz mogućnost višestrukog izbora odgovora) bi najčešće (41%) prijavili USKOK-u ili MUP-u, a njih 34,3% rukovoditelju ustrojstvene jedinice gdje policijski službenik radi. Policijski službenici bi najčešće svog kolegu prijavili MUP-u (51%), USKOKU (40,8%) i svega njih 18,4% rukovoditelju ustrojstvene jedinice gdje policajac radi.

Grafikon 5. *Kome prijaviti koruptivno ponašanje policajca*

Znatan udio ispitanika među polaznicima (48,5%) smatra da političari učestalo ometaju rad policije, dok njih 23,8% smatra da ometaju, ali povremeno. Na isto pitanje policijski su službenici odgovorili na način da njih 43,9% smatra da političari povremeno ometaju rad, a 41,2% misli da je to učestalo.

Grafikon 6. *Ometaju li političari rad policije*

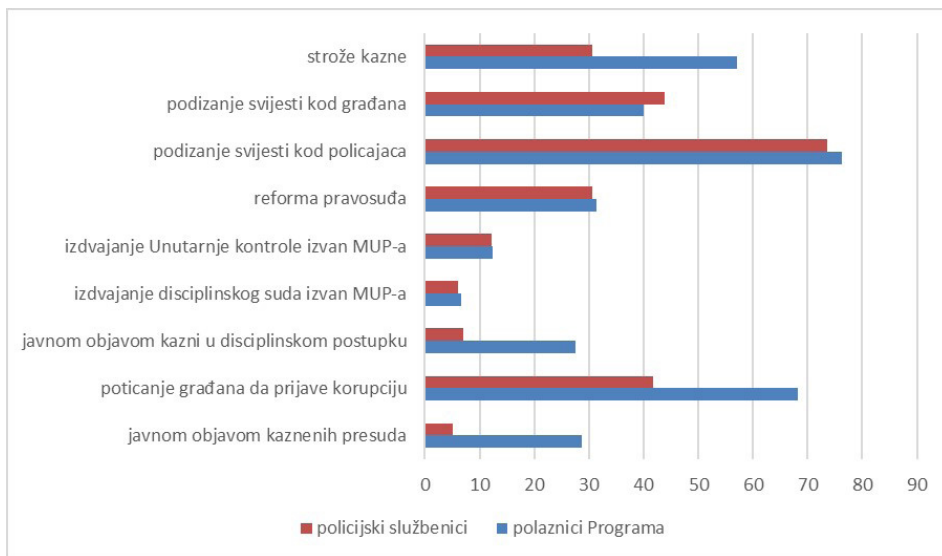
Na pitanje jesu li policajci spremni prijaviti kolegu, 54,3% polaznika Programa misli kako policijski službenici nisu spremni na taj korak, njih 13,3% misli da su spremni to učiniti, a ne zna njih 32,4%. Među policijskim službenicima mišljenje je drugačije, tako da 32,7% ispitanika policajaca misli da su policajci spremni prijaviti kolegu, njih 37,7% misli da nisu to spremni učiniti, a 1/3 ne zna.

U odgovaranju na pitanje o najboljim modalitetima suzbijanja korupcije u policijskim redovima ispitanici su, također, imali mogućnost višestrukog odabira. Prema mišljenju anketiranih polaznika Programa najbolji način suzbijanja korupcije jest podizanje svijesti kod policijskih službenika (76,2%), što je potpuno u suglasju s njihovim odabirom na pitanju tko se mora boriti protiv korupcije u policiji. Naime, na tom je pitanju 63,8% ispitanika među polaznicima Programa odredilo da su upravo policijski službenici ti koji se trebaju boriti protiv korupcije u policiji. Uz taj podatak, svakako je indikativan podatak da je čak 82% ispitanika iz redova polaznika Programa navelo unutarnju kontrolu kao tijelo borbe protiv korupcije u policiji, glavni ravnatelj policije označen je u 43,8%, a policijski sindikati u 34,3% slučajeva. Policijski službenici su se izjasnili da bi najbolji način suzbijanja korupcije bio podizanje svijesti kod policajaca (73,5%) i podizanje svijesti kod građana (43,9%) te poticanje građana da prijave korupciju (41,8%).

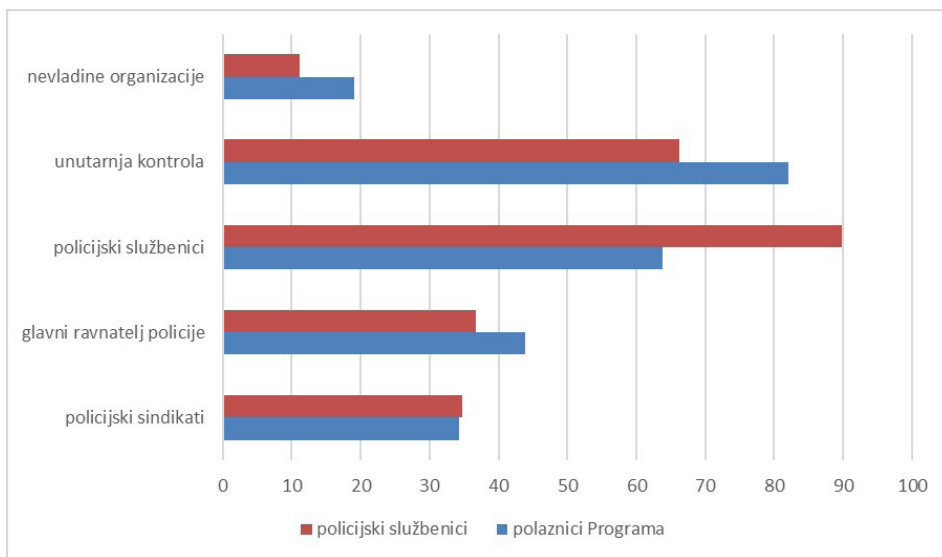
Policijski službenici, za razliku od polaznika Programa, strože kazne ne vide kao izrazito poželjan model suzbijanja od koruptivnih radnji. Uspoređujući takvu distribuciju s odgovorom na pitanje tko se mora boriti protiv korupcije u policiji, gdje su policijski službenici u 89,8% slučajeva označili upravo same sebe, možemo zaključiti da su policijski službenici daleko svjesniji da je borba protiv korupcije u policiji na svakom policajcu pojedinačno i da je upravo to najmoćnije oružje, dok 63,8% polaznika Programa obrazovanja za zanimanje policajac/policajka smatra da su policijski službenici oni koji se najviše moraju boriti protiv korupcije u svojim redovima.

Nadalje, i među policijskim službenicima je izraženo mišljenje da se protiv korupcije treba boriti unutarnja kontrola MUP-a i to u 66,3% slučajeva (ipak zamjetno manje nego kod polaznika gdje je to 82%). Iz navedenog se može zaključiti kako i jedna i druga skupina misle da je uloga unutarnje kontrole u svjetlu borbe protiv korupcije značajna, što ukazuje na izuzetnu važnost odabira policijskih službenika neupitne stručnosti i integriteta za rad u toj službi, kao i potrebu da se zakonodavni okvir prilagodi kako bi unutarnja kontrola mogla predvoditi borbu protiv korupcije u policiji.

Grafikon 7. Najbolji način suzbijanja korupcije u policiji

Grafikon 8. Nositelji borbe protiv korupcije u policiji

U grupi pitanja o osobnim saznanjima i iskustvima u vezi pojave korupcije u policiji, 76,2% ispitanika među polaznicima nije imalo iskustva s korupcijom u policiji (da je traženo ili da su dali mito), 3,8% je imalo iskustva a 17,1% nije imalo osobnih iskustava, ali zna tko jest. Policijski službenici u 63,3% slučajeva nisu imali iskustva s korupcijom u policiji, 12,2% njih jest imalo takvih iskustava, 21,4% nije imalo osobna iskustva, ali znaju tko jest, a 3% ne zna.

Na pitanje je li im poznato da je netko drugi u policiji primio mito 48,6% ispitanika u skupini polaznika je odgovorilo potvrdno, a da je netko dao mito policijskom službeniku potvrdno je odgovorilo 56% polaznika koji su sudjelovali u anketi. Među policijskim službenicima 70,4% je odgovorilo da im je poznato da je netko drugi u policiji primio mito, te ih je 73,5% odgovorilo da je netko dao mito policijskom službeniku. Odgovori policijskih službenika na ova dva pitanja su u potvrdnom odgovoru značajnije izražena nego kod polaznika Programa za obrazovanje za zanimanje policajac/policajka. Analizom odgovora na ova dva pitanja (da je netko drugi u policiji primio mito i je li im poznato da je netko drugi dao mito policijskom službeniku) od ukupnog broja anketiranih vidljivo je da je na jedno od ova dva pitanja potvrdno je odgovorilo 65,7% polaznika i 80,6% policijskih službenika, od čega je istovremeno i na drugo pitanje potvrdno odgovorilo 59,4% polaznika i 63,3% policijskih službenika.

RASPRAVA

Provedena anketa ukazala je da je korupcija prisutna u policijskim redovima, a prevladava mišljenje da je uzrokovana, prije svega, neadekvatnim iznosom osobnih primanja, ali i stavom da se radi o općeprihvaćenom ponašanju koje obilježava i ostale policijske službenike te da je svijest o štetnosti korupcije niska, a prisutan je i nedostatak integriteta.

Na podatke iz citiranog istraživanja Eurobarometra nadovezuje se i rezultat istraživanja provedenog među polaznicima u vezi napredovanja u policiji gdje više od polovice njih smatra da je napredovanje moguće pomoću rodbinskih i/ili političkih veza, što svakako predstavlja poseban oblik korupcije.

Ključnu ulogu u smanjivanju korupcije u policiji, prema mišljenju ispitanika, ima edukacija i to prije svega samih policijskih službenika čime bi se utjecalo na razinu podizanja svijesti o štetnosti korupcije, zatim i kod građana koje bi uz to trebalo i poticati da prijavljuju korupciju. Podizanje svijesti o štetnosti korupcije u redovima policije jest kontinuirani proces koji se ne smije zadržati isključivo na temeljnoj obuci za zanimanje policajac/policajka već je to proces koji treba provoditi tijekom cijele policijske karijere, na svim linijama rada i stupnjevima obrazovanja. Dakle, formiranje kompetentnog i učinkovitog policijskog službenika s integritetom, koje uključuje mnogo više od borbe protiv korupcije, u Programu obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka baza je za stvaranje kapaciteta MUP-a za borbu protiv koruptivnih oblika ponašanja u vlastitim redovima. Indiferentnost prema visokom stupnju integriteta policijskih službenika može imati nesagledive i dugotrajne posljedice, a u edukacijskom smislu potrebno ga je jačati na način da se polaznici Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka kroz suvremeni pristup u programu obuke u Policijskoj školi, ali i u kasnijim oblicima stručnog usavršavanja bave temama integriteta, društvene odgovornosti (shvaćanje policijskog posla kao misije i načina života), etičkim kodeksom, proučavanjem slučajeva iz prakse. Strategija edukacije trebala bi obuhvaćati obavezu doličnog ponašanja za vrijeme i izvan službe, odnosno konstantno profesionalno i odgovorno ponašanje osobe koja obavlja posao policijskog službenika. Nužnost ozbiljnijeg pristupa ovoj temi naglašena je i u Nacrtu prijedloga Strategije sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021.do 2030. godine u mjeri 4.3.17.Jačanje

integriteta policijskih službenika (Nacrt prijedloga Strategije sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine, 2021) osobito u početnoj obuci za zanimanje policijskog službenika. Na opisani način bi se ojačalo i povjerenje građana u instituciju u cjelini prepoznajući MUP RH kao odgovorno, transparentno i nepristrano tijelo koje je zaduženo, između ostalog, za borbu protiv korupcije u cijelom društvu.

Pohvalan je stav trećine polaznika da je uloga rukovoditelja u situaciji pojave korupcije u ustrojstvenoj jedinici kojom rukovodi značajna. To nije tako i u skupini policijskih službenika gdje je prosječno taj stav zauzelo 18,3% ispitanika, dok je gledajući prema linijama rada vrlo različit (temeljni policajci 24,4%, granični policajci 20%, prometni policajci 14,3%, a kriminalistički policajci svega 5,6%). Zabrinjavajući je, međutim, podatak da 14,3% polaznika Programa koji su u trenutku provođenja ankete u odmakloj fazi svog obrazovanja za zanimanje policajac/policajka ne zna kome bi prijavilo koruptivno ponašanje policijskog službenika, kao niti 7,14% policijskih službenika, osobito kad promotrimo podatak da njih 82,7% ima preko 5 godina staža u policiji, od čega 41,8% preko 20 godina.

Postojanje tzv. zavjeta šutnje može se uz kulturološki aspekt povezati i s određenim stupnjem nepostojanja svijesti među policijskim službenicima o ulozi koju oni sami imaju, a prijavom koruptivnog ponašanja kolege jačaju svoj integritet kao i integritet policije u cjelini, što je i jedna od odrednica Etičkog kodeksa policijskih službenika.

Kao jedan od mehanizama koji bi bio učinkovit u odvraćanju od koruptivnog ponašanja polaznici Programa prepoznali su u gotovo trećini slučajeva mogućnost objave odluka u disciplinskom ili kaznenom postupku, gdje bi imali priliku uočiti da se policijskim službenicima izriču teže sankcije nego drugim počiniteljima kaznenih djela i povreda službene dužnosti iz razloga njihovog statusa i ovlasti (Milivojević, 2019.), što bi možda dodatno doprinijelo ovom mehanizmu prevencije korupcije.

Zabrinjava podatak da 41% anketiranih polaznika Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka smatra kako je uzrok koruptivnog ponašanja pojedinca u policiji činjenica da i drugi policajci rade to isto (policijski službenici značajno manje 16,3%), kao i to što 14,3% smatra kako je uzrok korupciji to što ne postoji rizik da budu uhvaćeni (policijski službenici 15,3%).

5. ZAKLJUČAK

Policijski službenici su izloženi pritiscima podmičivanja sa svih strana: od strane kriminalaca, od građana u čijem interesu može biti da se u danom trenutku prekrši zakon, od strane nadređenih, od političara i osoba na javnim dužnostima itd.

Postojanje korupcije u redovima policije svakako ugrožava povjerenje građana u temeljne vrijednosti policijskog posla i doprinosi stigmatizaciji cijele policijske organizacije. Za uspješnu prevenciju, ali i borbu protiv korupcije u policijskim redovima, izuzetno je bitno jačati integritet policijskog službenika (pojedinca) i policije (institucije), kao i raditi na prihvaćanju i provedbi etičkih načela. Etički kodeks policijskih službenika je donesen sa svrhom podizanja

svijesti policijskih službenika o važnosti poštivanja etičkih načela i jačanja etičnoga odnosno moralnog ponašanja u praksi. Policijski službenici u obavljanju posla i osobnom životu moraju brinuti o zaštiti i jačanju svog ugleda i ugleda policije u cjelini te posebno brinuti o jačanju integriteta policije u cjelini. Policijski službenici trebaju imati visok stupanj integriteta, moraju postupati etično, zakonito i profesionalno te ne smiju zlorabiti podatke i informacije (čl. 1. st. 2., čl. 4., čl. 5. i Dodatak Etičkog kodeksa policijskih službenika, 2012). Etički kodeks utječe na iskorjenjivanje korupcije (Pena, 2010), a najefikasniji je kad je inspirativan odnosno kada ga policijski službenici prihvaćaju kao normu ponašanja (Šumi, 2008). Planovi integriteta trebaju se bazirati na procjeni rizika odnosno osjetljivosti na mogućnost pojave korupcije na pojedinim radnim mjestima. Jedan od učinkovitih oblika jačanja integriteta policijskih službenika može biti i testiranje integriteta policijskih službenika, bilo da je ciljano prema osobama za koje postoje saznanja o kršenju integriteta ili nasumično, u čemu bi značajnu ulogu imala Služba za unutarnju kontrolu (Brkić, 2018).

U postojeće programe školovanja i specijalizacije policijskih službenika policijska etika bi trebala biti uključena, prije svega, u cilju razvoja profesionalne etike čiji je jedan od elemenata i suzbijanje korupcije u policiji. Završetkom nekog oblika policijskog obrazovanja ne smije stati razvoj etičnosti pojedinca, na njemu treba kontinuirano raditi tijekom cijele policijske karijere, svaki policijski službenik samostalno, ali tome mora biti posvećena i policijska organizacija. Sadašnje stanje pruža mogućnost poboljšanja u sustavu policijskog obrazovanja jer u programu srednjoškolskog obrazovanja nije ustrojen zaseban predmet u kojem bi se izučavala policijska etika i suzbijanje korupcije u policiji, dok je u programu Visoke policijske škole na stručnom studiju Kriminalistika – policijsko usmjerenje, u VI. semestru ustrojen zaseban kolegij Suzbijanje korupcije (Stručni studij Kriminalistika).

Prisustvo korupcije u policiji dovodi u pitanje mogućnost ostvarivanja strategije suprotstavljanja korupciji i drugim oblicima kriminaliteta, prije svega organiziranim oblicima, tj. spremnost i mogućnost policije da otkriva kaznena djela i njihove počinitelje i da osigura personalne i materijalne dokaze, čime se omogućava dalji uspješan tok kaznenog postupka (Miladinović, 2009:305), pa je svako istraživanje koruptivnog ponašanja policijskih službenika doprinos širenju saznanja o fenomenu koji je obavijen velom tajne, a posebno je opravdano zbog opasnosti i posljedica koje policijska korupcija uzrokuje na individualnom i društvenom nivou (Kesić, 2013). Naime, obzirom na to da je osnovna funkcija policije provedba zakona, korupcija u njenim redovima predstavlja suštu negaciju svrhe postojanja ove službe i institucije.

Bez publiciranja odluka u kaznenim ili disciplinskim postupcima zbog policijske korupcije, njima se postiže svrha specijalne prevencije, ali izostaje učinak generalne prevencije, a istovremeno ostaju sumnje da u određenim slučajevima nekim prijavljenim policijskim službenicima nije izrečena odgovarajuća kazna.

Važnost podrške rukovoditelja prilikom prijave korupcije u policijskim redovima je izuzetno velika: rukovoditelj mora jamčiti anonimnost i povjerljivost u odnosu na osobu koja prijavljuje nezakonitost, a upravo će način kako rukovoditelji otkrivaju i istražuju nezakonit i nepravilan rad pokazati i koliko određenu situaciju shvaćaju ozbiljno (Klockars, 2005: 8).

Problem policijske korupcije se ponajviše tiče same policije, to nije problem nekog drugog. Ne-zainteresiranost ili toleriranje ovog problema unutar sustava ukazuje na neshvaćanje društvene uloge policije i na neshvaćanje štetnosti korupcije za policiju i društvo u cjelini. Jednostavno nije dopustivo da policijski službenici, koji su ovlaštene sprječavati i sankcionirati kaznena djela, imaju blagonaklon stav prema koruptivnim radnjama svojih kolega. Reduciranjem korupcije jača se povjerenje građana u policijski sustav, osigurava učinkovitost u radu, a izbjegava se da se svi policijski službenici percipiraju kao nemoralni i skloni korupciji zbog pojedinaca koji rade koruptivna djela. Percepcija javnosti o ulozi policije u suzbijanju korupcije zasigurno će biti osnažena ukoliko se policija prikaže kao institucija s integritetom, kao tijelo koje se proaktivnim i represivnim mjerama odupire koruptivnim oblicima ponašanja u vlastitim redovima.

Literatura:

- Anić V. (1991). Rječnik hrvatskoga jezika. Novi liber.
- Brnetić, D., Ljubej, A. (2015). Analiza korupcijskih kaznenih djela iz policijske prakse. Zbornik radova IV. Međunarodne znanstveno- stručne konferencije "Istraživački dani Visoke policijske škole u Zagrebu". 770-789.
- http://iis3.globaldizajn.hr/cpi.gov.hr/UserDocsImages/konferencije/IDVPS/IV/Zbornik_radova_Konferencije._2015pdf.pdf
- Brkić, Ž. (2018). Test integriteta policijskih službenika. Godišnjak Fakulteta bezbednosti. 355-370. <https://fb.bg.ac.rs/download/zbornici/2018/20-FB2018.pdf>
- Butorac, K., Kralj, Ž. (2015). Percepcija korupcije policijskih službenika o razinama i vrsti korupcije u njihovom profesionalnom okruženju. Zbornik radova IV. Međunarodne znanstveno- stručne konferencije "Istraživački dani Visoke policijske škole u Zagrebu". 455-469.
- http://iis3.globaldizajn.hr/cpi.gov.hr/UserDocsImages/konferencije/IDVPS/IV/Zbornik_radova_Konferencije._2015pdf.pdf
- Dean, G., Gottschalk, P (2011). Continuum of police crime: an empirical study of court cases. International Journal of Police Science and Management. 13(1). 16-28. <https://eprints.qut.edu.au/46940/11/47745.pdf>
- Derenčinović, D. (2001). Mit(o) korupciji, Nocci.
- Etički kodeks policijskih službenika, Narodne novine, 62/2012 (2012).
- Istraživanje o stanju borbe protiv korupcije, Transparency International Hrvatska, 2020 https://transparency.hr/upload_data/site_files/tih-stanje-borbe-protiv-korupcije.pdf
- Juras, D. (2017a). Disciplinska odgovornost policijskih službenika s osvrtom na praksu Europskog suda za ljudska prava u predmetima protiv republike Hrvatske. Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, 24(2), 335-354. <https://hrcak.srce.hr/196294>

- Juras, D (2017b). Kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti s osvrtnom na policijske službenike kao počinitelje. *Hrvatska pravna revija*. 17(12). 67-73.
- Juras, D. (2019). Pasivno podmićivanje policijskih službenika. *Policija i sigurnost*. 28 (2), 230-236. <https://hrcak.srce.hr/222428>
- Juras, D (2012). Povrede službene dužnosti policijskih službenika. *Policija i sigurnost*, 21(4), 732-752. <https://hrcak.srce.hr/99855>
- Juras, D. (2006). Pravni propisi o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika. *Hrvatska javna uprava*, 6(4), 167-211.
- Juras, D. (2020). Uvjeti za udaljenje iz službe policijskog službenika. *Hrvatska i komparativna javna uprava – poseban prilog*, 20(4). 71-76.
- Kazneni zakon, *Narodne novine*, 125/11, 144/12, 56/15, 31/15, 101/17, 118/18, 126/19 (2019).
- Kesić, Z. (2012). Teorijsko definisanje korupcije u policiji. *Bezbednost*, 54(2). 134-150.
- Kesić, Z. (2013). Preispitivanje dometa pojedinih metodoloških pristupa u postupku naučnog istraživanja korupcije u policiji. *Žurnal za kriminalistiku i pravo*, 18(2). 107-124. http://www.kpu.edu.rs/cms/data/akademija/nbp/NBP_2013_2.pdf
- Klockars, C.B., Kutnjak Ivkovich, S., Habersfeld, M.R. (2005). *Enhancing Police Integrity*. National Institute of Justice, U.S. Department of Justice. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/209269.pdf>
- Kralj, T., Dragičević Prtenjača, M. (2010). Korupcijska kaznena djela protiv službene dužnosti - s analizom prijedloga izmjena. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*. 17 (2). 729-767. <https://hrcak.srce.hr/87211>
- Kutnjak Ivkovic, S., Klockars, C.B., Cajner-Mraović, I., Ivanušec, D. (2001). *Controlling Police Corruption: The Croatian perspective*. The Poland International Police Executive Symposium, Sczytno.
- Kutnjak Ivković, S. (2012). Exploring the Relation Between Police Integrity and Rank: A Croatian Example. *International Criminal Justice Review*. 22 (4). 372-396. <https://doi.org/10.1177/1057567712465753>
- Kutnjak Ivkovic, S. (2005). *Fallen Blue Knights: Controlling Police Corruption*. Oxford University Press.
- Kutnjak Ivkovic, S., Cajner-Mraović, I., Klockars, C.B., Ivanušec, D. (2002). Public perceptions about Police Misconduct in Croatia. In: M. Pagon (Ur.), *Policing in Central and Eastern Europe: Deviance, Violence, and Victimization* (329-339). College of Police and Security Studies.
- Kutnjak Ivković, S., Habersfeld, M., Peacock, R., West, R. (2013). The Integrity Survey's Role in Agency Accountability. *Police Quarterly*. 16(2). 148-176. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1098611112465612>
- Maljević, A., Vujović, S., Martinović, A. (2017). *Suprotstavljanje korupciji i jačanje integriteta organa državne službe/uprave u Bosni i Hercegovini*. ZAMM media CONSULTING.

- Miladinović, A. (2009). Korupcija u policiji. Zbornik radova „Korupcija i pranje novca“. 303-317.
- Milivojević, L., Valentić, R. (2019). Pojedine karakteristike kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti kroz sudsku praksu Županijskog suda u Zagrebu s naglaskom na kažnjavanje počinitelja, posebno policijskih službenika. *Policija i sigurnost*. 28 (2). 156-191. <https://hrcak.srce.hr/222373>
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2021). Dopis klasa:008-01/21-01/50, urbroj:511-01-11-21-6 od 4.5.2021. Služba za odnose s javnošću.
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2021). Program stručnog studija Kriminalistika – policijsko usmjerenje. <https://policijska-akademija.gov.hr/studij/48#Specijalisti%C4%8Dki%20diplomski%20stru%C4%8Dni%20studij%20Kriminalistika>
- Nacrt prijedloga Strategije sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine (2021). <https://esavjetovanja.gov.hr/Documents/List/16930>
- Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P. (2007). Komentar Kaznenog zakona. Narodne novine.
- Pavlović, Š. (2013). Kazneni zakon. Libertin naklada.
- Pena, U., Miladinović, A. (2010). Etičnost policije kao faktor korupcije u policiji. Zbornik radova naučno - stručnog skupa s međunarodnim učešćem: Metodologija izgradnje sistema integriteta u institucijama na suzbijanju korupcije. 87-102. <http://education.muprs.org/wp-content/uploads/2014/12/Zbornik-Korupcija.pdf>
- Petričić, D. (2000). Kriminal u hrvatskoj pretvorbi: tko, kako, zašto... . Abakus.
- Dyrmishi, A., Dhembo, E., Vurmo, G., Kuci, B. (2014). Police Integrity and Corruption in Albania. Institute for Democracy and Mediation.
- Prenzler, T. (2021). Ethics and Accountability in Criminal Justice, Towards a Universal Standard (Third edition). Australian Academic Press.
- Prenzler, T. (2009). Police corruption - Preventing misconduct and Maintaining Integrity. CRC Press.
- Simonović, B. (2009). Suzbijanje korupcije u policiji i ostalim državnim organima. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*. 47(3). 197-219.
- Strategija suzbijanja korupcije za razdoblje od 2015. do 2020. godine, Narodne novine, 26/15 (2015).
- Šumi, R. (2008). Draft of New Code of Police Ethics. *Varnost*. 56 (3), 35-36.
- Zakon o državnim službenicima, Narodne novine, 92/05, 140/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 34/11, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12, 37/13, 38/13, 01/15, 138/15, 61/17, 70/19, 98/19 (2019).
- Zakon o policiji, Narodne novine, 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19 (2019).
- Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine, 76/09, 92/14, 70/19 (2019).

STRENGTHENING THE INTEGRITY OF POLICE EDUCATION STUDENTS IN THE REPUBLIC OF CROATIA AS AN ANTI-CORRUPTION MEASURE

Preliminary note

Summary

Inspiration for the work and the problem (s) addressed by the work: The important role of the police in preventing and sanctioning corruption, as well as the existence of police corruption that hinders the fight against corruption in society, were the inspiration for analyzing data on corrupt actions of police officers and conducting research among participants in police education in the Republic of Croatia on the perception of corruption in the police and measures to combat it.

Purpose of the work (scientific and / or social): This research aims to present data on corruption in the police and determine its perception among two categories of police education students (students of basic education for the profession of police officer and police officers in specialist education) and determine what measures they considered the most appropriate to fight corruption.

Methodology / Design: Data on corrupt actions of police officers and the results of a survey of police education participants, using statistical analysis, are presented in text and table

Limitation of research / work: Statistics of corrupt actions of police officers include only that part of those actions that are detected and prosecuted, while respondents' attitudes contain a certain dose of (subjective) impressions gained from personal experience, and respondents may be marked with the intention to present themselves and colleagues in a better light than they really are.

Results / Findings: Data confirm the existence of police corruption problems. The results of the survey indicate that the respondents are familiar with corruption in the police. It is worrying that the respondents do not have a completely negative attitude towards all corrupt practices, ie that they are not ready to report every corrupt act, and it is positive that they think that by raising awareness about the harmfulness of corruption and other measures it is possible to reduce this phenomenon.

General conclusion: Corruption in the police organization makes it difficult to enforce the law and fight corruption. Preventive and repressive measures should be used to minimize police corruption.

Justification of the research / work: This research can be used in the planning and implementation of educational activities among participants in police education programs and for the adoption and implementation of plans and measures for the prevention and sanctioning of corrupt practices in the police.

Keywords: integrity, corruption, police, police ethics, police officer

Podaci o autorima

mr. Roberta Mijalić Krešić, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Policijska škola „Josip Jović“, Zagreb.

E-mail: rmijalic@mup.hr.

dr. sc. Damir Juras, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Služba disciplinskog sudovanja, Split.

E-mail: djuras@mup.hr, Damir.Juras@xnet.hr.